

Sanâyi-i Nefise Mektebi'nden Günümüze, Türkiye'de Geleneksel Türk Sanatları Bölümü

Nazik AĞYAR LEBLEBİCİ

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, El Sanatları Bölümü, Kahramanmaraş, Türkiye

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi: 12.04.2025

Kabul Tarihi: 20.06.2025

Yayın Tarihi: 31.12.2025

Anahtar Kelimeler:

Geleneksel Türk Sanatları,
Sanâyi-i Nefise Mektebi,
Medresetü'l Hattâtîn,
Sanat Eğitimi

ÖZET

Geçmişten günümüze kadar toplumların varlığına ait kültür kodlarının oluşumunda toplumsal dinamikler önemli bir etken olmuştur. Bu oluşumda; değerler dünyası, inanç sistemi, alışkanlıklar, günlük yaşam biçimi ve ihtiyaçlar bir araya gelerek bir yaşam sentezine dönüşmüş olduğu görülmektedir. Böylesine çok etkenli bir sentez Geleneksel Türk Sanatlarının çeşitli alanlarında varlığını göstermiştir. Böylece Geleneksel Türk Sanatları geçmişle gelecek arasında önemli bağlar kurarak bir köprü olma niteliği tüm dönemlerde görülmektedir. Bu bağ, toplumun kültürel kimliğini aktarmada hem toplumsal bir hafıza olmasında hem de estetik boyutlar kazanmada sanatsal eserlere dönüştürerek günümüze kadar gelmiştir. Tarihi süreçte toplumların ekonomik ve politik gücünün arttığı veya azaldığı dönemlerde Geleneksel Türk Sanatları varlığının ve gücünün de aynı paralellikte arttığı veya azaldığı görülmüştür. Birçok sanat dalı bu durumdan etkilenecek ekonomik ve politik koşulların güçlü olduğu dönemlerde büyük nitelikte eserler ortaya konmuşken; gücün zayıfladığı dönemlerde sanat dalları da zayıflayarak değerini kaybetmiş; Geleneksel Türk Sanatları dalları unutulmuş ve kaybolmuş olduğu görülmektedir. Makalenin amacı; Osmanlı döneminden Türkiye Cumhuriyeti'ne kadar olan dönemde Türk süsleme sanatları eğitiminin tarihi süreçteki seyrini, dönüşen eğitim anlayışıyla aydınlatmaktır. Bu kapsamda unutulmaya yüz tutmuş Türk sanatları alanlarını zamanla yeniden ayağa kaldırma çabaları ve bu anlamda yapılan girişimlerin neticesinde oluşan kurumlar ve zaman içinde dönüştüğü haliyle günümüzdeki son durumu ele alınmıştır. Geleneksel Türk Sanatlarının dün ve bugün ele alınarak dönemin sanat ve kültür politikalarının yakın tarihimizde incelenmesi yapılmıştır. Uzun bir süre Batı sanatlarının etkisinde kalan ve unutulmaya yüz tutan Türk sanatları dönemin sanat hareketleri ve ekonomiye katkısı göz önünde bulundurularak yeniden II. Abdülhamithan Dönemi Paris Güzel Sanatlar Okulu ile Avrupa'da ki sanat faaliyetleri referans alınarak yapılan girişimler olmuştur. Sanâyi-i Nefise Mektebi'den Medresetü'l Hattâtîn'e ve oradan da Güzel Sanatlar Akademilerine eklenen Tezyîni Sanatlar Eğitiminin Tezyîni sanatlar eğitimi bugünkü ismiyle Geleneksel Türk Sanatları Bölümlerinin YÖK çatısı altına alınması, günümüz Türkiye'sinde YÖK'ün bünyesinde yer alan diğer üniversitelerde ki durumu ve ihtiyaçların değiştiği günümüze nasıl ulaştığına dair periyodik değerlendirmeler yapılmıştır.

From The Sanâyi-i Nefise School to Today, Traditional Turkish Arts Department in Türkiye

Article Info

Received: 12.04.2025

Accepted: 20.06.2025

Published: 31.12.2025

Keywords:

Traditional Turkish Arts,
Sanâyi-i Nefise School,
Madrasah al-Khattatîn
Art Education.

ABSTRACT

From the past to the present, social dynamics have been an important factor in the formation of cultural codes belonging to the existence of societies. In this formation, it is seen that the world of values, belief system, habits, daily lifestyle and needs have come together and turned into a synthesis of life. Such a multi-factor synthesis has shown its existence in various areas of Traditional Turkish Arts. Thus, the quality of Traditional Turkish Arts as a bridge by establishing important connections between the past and the future is seen in all periods. This connection has both carried the feature of being a social memory in transferring the cultural identity of the society and has reached the present day by gaining aesthetic dimensions and turning into numerous artistic works. It has been observed that in the historical process, the existence and power of Traditional Turkish Arts has increased or decreased in parallel with the periods when the economic and political power of societies increased or decreased. Many branches of art in this field were affected by this situation and while great quality works were produced in periods when economic and political conditions were strong, in periods when power weakened, branches of art also weakened and lost their value; Traditional Turkish Arts branches are almost forgotten or lost. The purpose of the article is to illuminate the historical course of Turkish decorative arts education from the Ottoman period to the Republic of Turkey with the changing understanding of education. In this context, the efforts to revive the forgotten Turkish arts fields over time, the institutions formed as a result of the initiatives made in this sense and their current status as they have transformed over time are discussed. The past and present of Traditional Turkish Arts are discussed and the art and cultural policies of the period are examined in our recent history. Turkish arts, which were influenced by Western arts for a long time and were on the verge of being forgotten, were revived during the reign of II. Abdülhamidhan, by taking into account the art movements of the period and their contribution to the economy, and by taking into account the art activities of the Paris School of Fine Arts and art activities in Europe. Periodic evaluations have been made on how the Departments of Traditional Turkish Arts, known today as the Decorative Arts Education, which was added from the School of Fine Arts to the Medresetü'l Hattâtîn and from there to the Fine Arts Academies, were brought under the roof of YÖK, and how it has reached the present day, where the situation and needs have changed in other universities under the YÖK in today's Turkey.

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Ağyar Leblebici, N. (2024). Sanâyi-i Nefise Mektebi'nden Günümüze, Türkiye'de Geleneksel Türk Sanatları Bölümü. *Nigarhane*, 5(1), 61-72.

***Sorumlu Yazar:** Nazik Ağyar Leblebici, nazikagyarleblebici@gmail.com

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

GİRİŞ

Türk süsleme sanatları, Anadolu'da Selçuklular, Beylikler ve Osmanlı Dönemi'nden günümüze kümülatif biçimde gelmiştir. Dönemin hükümdarları tarafından himaye edilen sanat dalları tarihi süreçte özellikle Osmanlı Dönemi'nin ekonomik ve siyasi gücüyle paralel bir gelişme göstermiştir. 17. yüzyılın ikinci yarısından itibaren başlayan Osmanlı devletinin gücünün duraklaması ve zayıflaması durumu sanatına da yansımıştır. Batılılaşma hareketi; siyasi, ekonomik ve kültürel pek çok sebebin etkisiyle 19.yy. dan Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar süren sanat alanında eğitim ve öğretim anlayışında bir boşluk oluşturmuştur.

Osmanlı'nın son döneminin siyasi ve ekonomik koşulları göz önünde bulundurulduğunda ülkedeki yapılan reform ve kalkınma hareketlerinin içerisinde sanatsal faaliyetlerin de yer alması ve Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin açılması son derece dikkat çekicidir. Sanâyi-i Nefise Mektebi açılmadan önce Osmanlı'daki sanat hareketleri ilk olarak yurt dışında eğitim alan asker kökenli kişiler tarafından yahut yurt dışından Türkiye'ye gelen yabancı ressam ve sanatçılar tarafından sağlanmıştır.¹ Bununla birlikte resim dışındaki diğer sanat dalları münferit çabalarla sürdürülmüş olup Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin kurulmasından önce Türkiye'de resim ile ilgili ilk çalışmaların Mühendishane-i Berri-i Hümayun'da başladığı bilinmektedir.²

20 Mayıs 1915'te kurulan ve hat sanatı eğitimini kurumsal bir hale getiren Medresetü'l Hattâtîn 3 Mart 1924'te çıkarılan Tevhîd-i Tedrîsât Kanunu ile kapatılmıştır. 8 ay sonra Hattat Mektebi adıyla anılarak bu durum 1 Kasım 1928'de harf inkılabının akabinde 1929'da ikinci kez kapatıldıktan 4 ay sonra ise “Şark Tezyînî Sanatlar Mektebi” olarak tekrar açılmıştır. 1936'da ise Güzel Sanatlar Akademisi'nin bünyesine katılarak “Tezyînî Sanatlar Şubesi” adıyla ayrı bir alan oluşturulmuştur. Böylece batılı yöntemlerle eğitim ve öğretim hedefleyen Güzel Sanatlar Akademisinin eğitimine Türk tezhibi, Türk minyatürü, Türk tezyinatı, Türk ciltçiliği, çini nakışları, sedef kakmacılığı ve lake gibi alanlar eklenmiştir.³

Böylece Türk Tezyînî Sanatlar Bölümü zaman içerisinde Türk Süsleme Bölümü'ne dönüşerek ardından tezhip, minyatür ile çini atölyesi olarak bölüme dâhil edilmiştir.⁴

Osmanlı Devleti'nin ilk Güzel Sanatlar Okulu II. Abdülhamit döneminde kurulan Sanâyi-i Nefise Mektebi 3 Mart 1883 yılında açılmıştır. Bu okul Paris'in önemli akademilerinden Paris Güzel Sanatlar Okulu referans alınarak kurulmuştur.⁵

Başlangıçta 3 bölümde 20 öğrenci ile başlayan mektep Osman Hamdi Bey ile zaman içerisinde sanat dalları ve öğrenci sayıları artmıştır. Ressam arkeolog ve müzeci olan ve dönemin özellikle müzecilik alanında da katkıları büyük olan Osman Hamdi Bey'in bu mektebin kurulmasındaki katkıları da çok büyük olmuştur.⁶

Mimar Ballauri'nin arkeoloji müzesinin bahçesinde yaptığı binada 20 öğrencisi ile sanatsal eğitimleri başladığı resim, heykel ve mimari bölümlerini bünyesine alarak çalışmalar yapmaya

¹ Seçkin G. Naipoğlu., *Sanayi-i Nefise Mektebinde Sanat Anlayışı Ve Vahit Bey* (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2008), 17.

² Yasemin Gül, *Sanayi-i Nefise Mektebinde Tezyinat Bölümünün Kurulması Hakkında Bazı Değerlendirilmeler. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/40 (2017), 386-403.

³ Derman, M. Uğur. *Medresetü'l Hattâtîn Yüz Yaşında* (2. Bs.), (İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 2015, 90-220).

⁴ Mustafa Cezar, *Sanatta Batı'ya Açılış ve Osman Hamdi* (İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayını, 1995), 458-469.

⁵ Derya Uzun Aydın, *İnas Sanayi-İ-İ Nefise Mektebinin İlk Kadın Heykeltıraşları, Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* 9/10 (2014), 75.

⁶ Birol Keskin, 25 Haziran 1327 (1911) Yılına Ait Sanayi-İ-İ Nefise Mektebinin Talimatnamesi ve Ders Programı, *Kesit Akademi Dergisi* (2017), 428-445.

başladıkları bir süreç zamanla günümüzün sanat ortamının temelini oluşturmuştur.⁷

Osman Hamdi Bey'in 1882'de II. Abdülhamit tarafından Sanâyi-i Nefise mektebi müdürlüğüne tayin edilmesiyle resmen kurularak resmi adı "Mekteb-i Sanayi-i Nefise-i Şahane" olup resim, heykel, mimarlık ile sanat dersleri eğitimi verilmek üzere açılmıştır.

Osman Hamdi Bey bu okulun arkeoloji müzesinin yakınında olması gerektiğini, mimar Alexandre Vallaury' den okulu müzenin giriş kapısının karşısına Çini Köşk'ün yanına inşa edilmesi gerektiğini söylemiş böylece beş derslik ve bir atölyeden oluşan küçük bir bina Vallaury tarafından yapılmıştır. Vallaury mektebin ilk mimarlık hocası olarak da görevlendirilerek bu bina 1916'ya kadar kullanılmış zamanla bazı yapılan eklerle de genişletilmiştir. Okul eğitimine 2 Mart 1883'te, sekiz eğitmen ve yirmi öğrenci ile başlamıştı. Osman Hamdi Bey vefatına kadar bu okulun yönetimini sürdürmüş olup 1910'da yerine kardeşi Ethem Bey okul müdürlüğüne atanmıştır.

1883'te Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin kuruluşundan sonra bir önemli diğer gelişimde II. Meşrutiyet sonrası kız öğrencilerin de bu okulda yüksek öğrenimi okumalarına karar verilmesidir. 1914'te kız öğrenciler için bir yüksek okul açılmış ve "İnas Sanâyi-i Nefise Mektebi (Kız Güzel Sanatlar Okulu)" adıyla sanat eğitimine kız öğrenciler de dâhil edilmiş resim ve heykel bölümü kurulmuştur. 1917'de Sanâyi-i Nefise Mektebi ve İnas Sanâyi-i Nefise Mektebi Müze Müdürlüğü'nden ayrılarak Maarif Bakanlığı'na bağlanarak 1923 yılında ise kız ve erkek öğrenciler bir arada eğitim almaya başlayarak her iki okul birleştirilmiş ve güzel sanatlar akademisine dönüşmüştür.⁸

1934'te ki yayınlanan bir talimatnameyle okula tezyinat ve resim öğretmenliği bölümleri eklendi. Cumhuriyet dönemi ile birlikte yabancı hocaların yerini yeni Türk hocalar aldı. 1927'de mektebin ismi Sanâyi-i Nefise Akademisi olarak değişti. 1936'da Türk Tezyînî Sanatlar Bölümü eklenmiştir. 1969 yılındaki yasa ile ismi İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi olarak değiştirilmiş, 1975'te birçok bölüm eklenmiş, 1981'de ise akademi YÖK çatısı altına girmiş ve adı Mimar Sinan Üniversitesi olmuş; 2004 yılında tekrar nihai ismi olan "Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi" ne dönüştürülmüştür.

Güzel Sanatlar Akademisi, 1957 yılında İstanbul Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu olarak eğitim vermeye başlayıncaya kadar Türkiye'de süsleme sanatları alanındaki eğitim sürdüren sanatsal faaliyet gösteren tek kurum olarak varlığını sürdürmüştür. Bir süre sonra Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi; iç mimarlık bölümü, seramik ve cam bölümü ile tekstil ve moda tasarımı bölümü gibi bölümler Sanâyi-i Nefise Mektebi'nin, Tezyînî Sanatlar Şubesinden ayrılarak ayrı ayrı bölümler haline getirilmiştir.⁹

Sanâyi-i Nefise Mektebi'nde resim bölümünde açılması planlanan atölyelerden birinin de tezyîniye uygulamalarına ayrıldığı görülmektedir. Bu durum o zamanki ekonomik kalkınma hedefleri arasında Tezyînî sanatlarla ilgili bir durum değerlendirilmesinin ekonomiye katkı sunması amacıyla gerçekleştirilmek istenmiştir. Tezyînî Sanatların devlet tarafından canlandırılmaya ihtiyacı olduğu ve güzel sanatlar dallarıyla ilgili biraşlar vasıtasıyla milli sanatların canlandırılabilceği ve bu vesileyle de Milli Sanayîye katkı sağlayabileceği ifade edilmiştir. Sanâyi-i Nefise Mektebi sadece güzel sanatlar faaliyeti olarak değil aynı zamanda sanayi ve eğitim iş birliğine dayanan uygulamalarıyla ekonomiye katkısı da göz önünde bulundurularak kararlar alınmış ve yönetmelikler kapsamında bu durum sağlamaya çalışılmıştır.¹⁰

⁷ Kollektif. *Osman Hamdi ve Sanayi-İ-İ Nefise Mektebi* (İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Basımevi, 1983), 5.

⁸ Derya Uzun Aydın, *Sanayi-i Nefise Mektebi ve Paris Güzel Sanatlar Okulu "L'ecole Der Beaux-Arts" Üzerine Bir Değerlendirme*, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/6 (2014), 75-1125.

⁹ Özge Gençel, *Erken Cumhuriyet Döneminde "Süsleme Sanatı Düşü": Sanayi-İ Nefise Mektebinde Tezyini Sanatlar Eğitiminin Başlaması*, *Sanat ve Tasarım Dergisi* 14/2 (2024), 532-552.

¹⁰ Arzu Akkaya, 2024, "Cumhuriyet Dönemi Eğitim ve Sanayi-İ Paradigması ve Uygulamalarının Sanayi-İ Nefise Mektebinde Tezyini Sanatlar Bölümünün Kuruluşuna Etkisi", *International Social Science Studies Journal* 10/6 (2024), 1096-1098.

Atölye uygulamaları hem geleneksel hem modern yaklaşımları içeren Tezyîni sanatlar ve güncel Tezyîni sanatlar şeklinde düzenlendiği görülmektedir. Avrupa'da I. Dünya savaşı sonrasında modern yaşamın kurgusunda yer alan dekoratif sanatlardaki pek çok öge yeni nesil süslemelerle; duvar kâğıdı, dekor resmi, iç mekânda süsleme anlayışı, mobilya kaplamaları, perde, grafik uygulamalar, seramik ve fayans uygulamaları gibi atölyenin eğitim programına eklendiği görülmektedir¹¹

Mektebin 1882 yönetmeliğinde hakkâklık eğitimi verilmeye başlanarak 1911 yönetmeliğinde ise hakkâklıkla beraber bölüm sayısı dörde çıkarılmış, I. Dünya Savaşı yıllarında ise okulun öğrenci sayısı 360'ı bulmuştur. 1919 yılında yeni düzenlemeler yapılarak mektebe naht, oyma tahta ve ağaç oymacılık da eklenmiştir. Mektebe, Cumhuriyet Dönemi'ndeki 3. yönetmeliği olan 1924 yılı yönetmeliğinde, "Tezyînat Bölümü ve Resim Dar'ül Muallimliği" olarak iki yeni bölüm daha eklenmiştir.¹²

1927 yıllarında ise Sanâyi-i Nefise Mektebinin ismi "Güzel Sanatlar Akademisi" olarak değiştirilmiştir. 1936 yılında "Türk Tezyîni Sanatlar Bölümü" açılarak 1969 yılında yasa ile akademi "İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi" olarak değiştirilerek 1981'de ki yasayla diğer üniversitelerle beraber YÖK çatısı altında toplanmış ve okulun adı Mimar Sinan üniversitesi olmuş üniversite tekrar 121. yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi olarak günümüzde bilinen nihai ismine kavuşmuştur.¹³

1. SANAYİ NEFİSE MEKTEBİ'NDEN CUMHURİYET DÖNEMİ'NİN SANATSAL EĞİTİM YAKLAŞIMINA GEÇİŞ SÜRECİ

Osmanlı Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne kadar uzanan tarihi süreçte Türk süsleme sanatları eğitiminin kurumsallaşmasında pek çok parametrenin rolü olduğu görülmektedir. Sanayi Devrimi'nin etkisiyle 19. yüzyıldan sonra Avrupa'da ve Amerika'da önem arz eden dekoratif sanat eğilimleri karşısında Osmanlı'nın son dönemi ve Cumhuriyet'in erken döneminde iktisadi kalkınma ve modern gelişmişlik göstergesi olarak süsleme sanatları dekoratif sanatlar eğitimi ve üretimi önem arz etmiş ve modernleşme hareketinin önemli bir yapı taşı olmuştur. 1882'de Sanâyi-i Nefise Mektebi kurulduktan sonra 1924'te ki yaklaşık 40 yıllık süre içerisinde zanaat ve sanatı birleştiren fikirlerin, Osmanlı döneminin sonu Cumhuriyetin başlangıcı olan sanat ortamında değişen ihtiyaç ve taleplerin kültürel, siyasal, ekonomik açıdan ve bir medeniyet göstergesi olarak ne kadar önemli olduğu anlaşılmıştır. Bu anlamda çaba gösterilse de Sanâyi-i Nefise Mektebinin içinde bulunduğu dönemin ihtiyaçlarına cevap verebilen, modern yaklaşımlarla şekillenebilen Güzel Sanatlar eğitiminin ülkeye katkısı yeni bir anlayış kazanmıştır. Bu anlayışla Tezyîni sanatlar şubesiyle çağdaş ve güncel dünyanın ihtiyaçlarına cevap verebilecek hamleler yapılmaya çalışılmıştır. Bu anlamda yurt dışına sanat eğitimi alması için gönderilen sanatçılar tekrar yurda döndüğünde uzmanlaştıkları alanlarda yapacakları güncel çalışmalarla her türlü katkı sağlaması planlanmıştır¹⁴

Mektep, dekoratif sanat üretiminde Avrupa ve Amerika'daki anlayışlara benzer yakın bir anlayış yakalasa da Medresetü'l Hattâtîn21 yıllık varlık sürdürmüş bu sürede iki kez kapatılıp yeniden açılmış olup bu kurumun kendisinden önce getirdiği kültürel mirası geleneksel sanatların modernleşme dönemine uyarlaması ile ilgili bir durumu göz önüne getirmektedir.¹⁵ Bu kurulan okul, günümüzdeki Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nin de temellerini oluşturmuştur. Sadece bu temelleri oluşturmakla kalmayıp günümüzde Türkiye'de YÖK'e bağlı tüm üniversitelerde kurulan Güzel Sanatlar

¹¹ İsmail Hakkı Oygur, 1932 "Yeni Teziyini San 'at", *Mimar Aylık Mecmua, Architect Sene 2.*, 11/12 (1932), 23 24.

¹² Keskin, 25 Haziran 1327 (1911) *Yılına Ait Sanayi-İ Nefise Mektebinin Talimatnamesi ve Ders Programı*, 427-428.

¹³ Keskin, 25 Haziran 1327 (1911) *Yılına Ait Sanayi-İ Nefise Mektebinin Talimatnamesi ve Ders Programı*, 428.

¹⁴ Gençel, *Erken Cumhuriyet Döneminde "Süsleme Sanatı Düşü"*: *Sanayi-İ Nefise Mektebinde Teziyini Sanatlar Eğitiminin Başlaması*, 547-548.

¹⁵ Gençel, *Erken Cumhuriyet Döneminde "Süsleme Sanatı Düşü"*: *Sanayi-İ Nefise Mektebinde Teziyini Sanatlar Eğitiminin Başlaması*, 548.

bölümlerinin içeriğinin de temellerini oluşturmaktadır.

18. yüzyıldan itibaren başlayan ve eğitim reformlarının günümüze kadar uzanmasındaki büyük katkının Sanâyi-i Nefise Mektebi ile atıldığı görülmektedir. Özellikle Osmanlı Devleti'nin 18. ve 19. yüzyıldaki sosyal, politik, siyasi ve ekonomik durumu göz önünde bulundurulduğunda eğitim konusunda yapmış bu hamlelerin, reformların günümüze kadar uzanan etkisi görülmektedir. Bu durum eğitim reformları içerisinde sadece sanat alanında değil askerî, tıbbî, zirâî, fennî ve mühendislik bilimlerine ait alanlarda okullar açılarak da yapılmaya çalışılmıştır.

Devletin o günkü durumu göz önünde bulundurulduğunda, dönemin zor şartlarında gerçekleştirilmeye çalışılan bu reform çalışmalarına güzel sanatlar alanının eklenmesi ve sanat alanında da bu tür reformların yapılma gayreti eğitimin bir bütün olarak ele alındığının göstergesi olmuştur. İmparatorluktan Cumhuriyet'e geçişte Osmanlı Devleti'nin güzel sanatlara yaptığı bu yatırımın ve çabanın ne kadar değerli olduğu da anlaşılabilmektedir.¹⁶

19. yüzyılda Sanayi Devrimi'nin bütün dünyaya modernizmi getirmiş olduğu bilinmektedir. Batı dünyasında gelişen yeni felsefe siyasi ve politik akımların yanı sıra pek çok teknolojik ve bilimsel gelişmelerle eş zamanlı olarak Osmanlı'da bu etkileşimden payını almıştır. Burada özellikle ikinci Abdülhamit Han'ın Sanayi Nefise mektebinin kurulmasındaki etkisi ve bu mektebe Osman Hamdi Bey'i ataması daha sonra Türkiye'de ilk müzeciliğin babası olarak kabul edilen yine Osman Hamdi Bey'i Asâr-ı Âtika Müze-İ Hümayunu'nun başına getirmesi II. Abdülhamit Han'ın yaptığı büyük sanat girişimlerinden biridir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra tarih ve sanat araştırmalarında yaygınlaşan post modern ve objektif yaklaşımlarla bu durum daha da anlaşılır hale gelmiştir.¹⁷

Cumhuriyetten günümüze kadar olan dönemde ise Geleneksel Türk Sanatlarının tüm bölümleri YÖK bünyesine alınmıştır. Sanâyi-i Nefise Mektebi'nden devredilen Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'ne kadar uzanan bu periyodla YÖK kapsamında Türkiye'deki çok sayıda üniversiteye bölümler kurularak gün geçtikçe sayısı artırılmıştır. Geleneksel Türk Sanatları Bölümü altında toplanan sanat dalları bu alandaki birçok anasanat dalına da ayrılmıştır. Günümüzde yine üniversitelerin meslek yüksekokulları bölümlerinde de Geleneksel Türk Sanatları ile ilgili bölümler açılarak 2 yıllık eğitimler kapsamında öğrenciler yetiştirilmektedir.

Modernleşme sürecinde esasen 17. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak Batı sanatlarının Türk Sanatlarına entegrasyonu Cumhuriyetin ilk dönemlerinde modernleşme sürecinin kültürel alandaki bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geçmişten günümüze kadar uzanan kültürel kimliği yansıtan Türk kültürünün maddi ürünleri Cumhuriyetin ilk yılları olan 1930'larda el sanatları adıyla anılmaya başlanmıştır. 1930'lu yıllardan sonra bu kavram daha geniş bir alanı niteler duruma gelerek 1950 ve sonrasında ise “yozlaşmadan, bu kültürel değerleri özüne sadık şekilde koruyalım” gibi yaklaşımlarla günümüze gelinmiştir. Fakat bu yozlaşmanın önüne geçilememiş el sanatı olarak nitelenen ürünler kendini bir kavram kargaşası içerisinde bulmuştur.¹⁸

2. TÜRKİYE'DEKİ GELENEKSEL TÜRK SANATLAR BÖLÜMÜ

Geleneksel Türk Sanatları, toplumların yüzyıllar boyunca kuşaktan kuşağa aktardığı bilgi ve beceri birikiminin ürünü olarak çok sayıda materyal ve süsleme özellikleriyle ortaya çıkmaktadır. Her bir sanat kendine özgü detayları ve özellikleriyle sanatçıların ve zanaatkarların emeği ile ortaya çıkmış

¹⁶ Keskin, 25 Haziran 1327 (1911) Yılına Ait Sanayi-İ Nefise Mektebinin Talimatnamesi ve Ders Programı, 427-428.

¹⁷ Rasim Soylu, II. Abdülhamid ve Sanayi-İ Nefise Mektebi'nin Kuruluşu, *Akademik Sosyal Bilimler Dergisi* 6/40 (2019), 95-96.

¹⁸ İsmail Öztürk, Türk El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu (Tarihçe, Sorunlar, Öneriler). *Sanat Dergisi* 7 (2010), 67-75.

ürünlerdir. Materyali farklı olsa da birbirini hem tamamlayan hem de kümülatif şekilde birbirinin devamı niteliğinde olan sanatlarının dalları, insan ihtiyaçlarını sanatsal üretimle karşılayarak kültürel mirasımızın birer parçası olmuştur.

Geleneksel sanatlar içerisinde bulunduğumuz bu dönemde devamlılığını sağlaması hem güncel hem de fonksiyonel olarak iktisadi fayda sağlaması gerekmektedir.¹⁹

Gelişen teknolojiler günlük hayatımızın bir parçası haline gelirken, dijital çağda geleneksel sanatlarını yaşatma ve değerini koruma gerekliliği önem arz etmektedir. Geleneksel sanatları hem estetik değer, ekonomiye katkı hem de toplumun kültürel kimliğinin de taşıyıcı bir unsuru olduğu bilinmektedir. Bu nedenle dijital çağda geleneksel sanatlarının unutulmaması ve yaşatılması sonraki nesillere kültürel anlamda bağ kurması adına önemlidir.

Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Türkiye'de unutulmaya yüz tutmuş birçok branşı bünyesinde barındıran bir bölüm olarak Yüksek Öğretim Kurumu çatısı altında çok sayıda üniversitede bulunmaktadır.

Üniversitelerin Güzel Sanatlar Fakülte'lerinde Geleneksel Türk Sanatlarına verilen önem son yıllarda bu konu ile ilgili bölümlerin hem fakültelerde hem meslek yüksekokullarında açılması ile anlaşılmaktadır. Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü 1983-1984 yıllarında kurulmuştur. 1983 yılında Gazi Üniversitesi'ne Ankara Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu bağlanarak ismi Mesleki Eğitim Fakültesi olarak üniversite bünyesine alınmıştır.²⁰

1982 yılında Mimar Sinan Üniversitesi bünyesinde de Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü yer aldıktan sonra Halı -Kilim Eski Türk Kumaşları anasanat dalının da eklenmesi ile beş ana sanat dalı ile eğitim vermeye devam etmiştir. Esasında Osmanlı'nın son döneminden itibaren Sanâyi-i Nefise Mektebi ve oradan da Mimar Sinan Üniversitesi'ne kadar gelen periyotta devletin kültür sanat politikaları giderek artırılmaya çalışılmış ve eğitim olanaklarını daha iyi koşullara dönüştürme çabası hâkim olmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak geleneksel sanatlarını güzel sanatlar fakülteleri eğitim programlarına dâhil eden üniversitelerin giderek çoğalması dikkat çekmektedir. Bununla birlikte sanat eğitiminin geleneksel sanatları bölümünün İstanbul dışında da önem kazanarak YÖK'ün bünyesi kapsamında ki üniversitelerde bölümler açılmıştır. Bunların başlıcası Ankara üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi Dokuz Eylül Üniversitesi olup daha sonra Atatürk Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi de bunlara eklenmiştir.

Günümüzde Geleneksel Türk Sanatları Bölümü Türkiye'de birçok sanat dalını bünyesinde barındıran bir bölüm olarak Yüksek Öğretim Kurumu çatısı altında çok sayıda üniversitede faaliyetlerine devam etmektedir. Bu bölümde tezhip, minyatür, ebru, hüsn-i- hat, halı-kilim eski kumaş desenleri, yöresel el sanatları ve dekorasyon alanında geniş ders türü arasında lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim verilmektedir. Bu üniversitelerden lisans düzeyinde eğitim verenler:

- Mimar Sinan Üniversitesi
- Marmara Üniversitesi
- Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
- 9 Eylül Üniversitesi
- Atatürk Üniversitesi

¹⁹ Onur Fendoğlu, Geleneksel Sanatlarının Sürekliliğini Sağlayabilme Yolculuğunda Güncel Sanat İçerisinde Yer Almasının Önemi ve Biçimleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/120 (2021), 250-259.

²⁰ Mücella Kahveci, 20. Yüzyıla Giderken Geleneksel Türk Sanatları, *Folkloristik*. 1998, 387-397. http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mucella_kahveci_21.yuzyila%20giderken_geleneksel_turk_el_sanatlari.pdf (İndirme Tarihi: 02.05.2013)

- Sakarya Üniversitesi
- Selçuk Üniversitesi
- Süleyman Demirel Üniversitesi
- Necmettin Erbakan Üniversitesi
- Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
- Dumlupınar Üniversitesi
- Bitlis Eren Üniversitesi
- Düzce Üniversitesi
- Iğdır Üniversitesi

Geleneksel Türk Sanatları Bölümü olarak lisans eğitimi veren bu üniversitelerin yanı sıra Türkiye'de çok sayıda meslek yüksekokulunda ön lisans eğitimi veren el sanatları programı da bulunmaktadır. Bu üniversiteler;

- Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi (Meslek Yüksekokulu)
- Akdeniz Üniversitesi (Serik Gülsün-Süleyman Süral Meslek Yüksekokulu)
- Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi (Müzik ve Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu)
- Batman Üniversitesi (Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Çanakkale 18 Mart Üniversitesi (Ayvacık Meslek Yüksekokulu)
- Düzce Üniversitesi (Kaynaşlı Meslek Yüksekokulu)
- Hakkâri Üniversitesi (Çölemerik Meslek Yüksekokulu)
- Iğdır Üniversitesi (Iğdır Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu)
- İskenderun Teknik Üniversitesi (İskenderun Meslek Yüksekokulu)
- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi (Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Karabük Üniversitesi (Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar Meslek Yüksekokulu)
- Karadeniz Teknik Üniversitesi (Trabzon Meslek Yüksekokulu)
- Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi (Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Kayseri Üniversitesi (Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu)
- Kilis 7 Aralık Üniversitesi (Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Kütahya Dumlupınar Üniversitesi (Kütahya Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu)
- Manisa Celal Bayar Üniversitesi (Turgutlu Meslek Yüksekokulu)
- Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi (Milas Meslek Yüksekokulu)
- Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi (Bor Halil-Zöhre Ataman Meslek Yüksekokulu)
- Ordu Üniversitesi (Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Pamukkale Üniversitesi (Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi (Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Siirt Üniversitesi Bilimler (Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Sivas Cumhuriyet Üniversitesi (Sivas Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu)
- Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi (Çorlu Meslek Yüksekokulu)
- Trakya Üniversitesi (Şehit Ressam Hasan Rıza Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu)
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Van Meslek Yüksekokulu)
- Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (Erciş Meslek Yüksekokulu)
- Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi (Devrek Meslek Yüksekokulu)

Bu üniversitelerdeki lisans ve ön lisans programlarından mezun olan çok sayıda Geleneksel Türk sanatları bölümü öğrencileri başta MEB'e bağlı Halk Eğitim Merkezleri'nde sanatsal kurs eğitimlerinde

görev yaparak, tasarım sahasındaki sektörlerde tasarımcı olarak, sanatsal rehabilitasyon amaçlı sağlık kurumlarında eğitimci olarak ya da okullarda teknoloji-tasarım veya özel sanat atölyelerinde faaliyetlerde bulunarak görev yapmaktadır.²¹

SONUÇ

Tarih boyunca toplumların varlığı, kendilerine ait kültürel kodlarını oluşturmalarıyla gerçekleşmiştir. Bu kodları aktarmada sanat daima en büyük köprü konumunda olmuştur. Toplumların değerler dünyası, inanç sistemi, alışkanlıkları ve günlük rutinleriyle bir arada harmanlanan Geleneksel Türk Sanatları bu anlamda bir yaşam sentezi olmuştur.

17. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak Batı sanatlarının Türk sanatlarına olan etkisinin giderek artmış olduğu görülmektedir. Bu durum sonraki dönemlerde sanatta yozlaşmayı başlatarak Türk sanatlarının neredeyse karakteristik özelliklerinin bozularak zamanla da unutulmaya yüz tutmuş bir süreci de beraberinde getirmiş olduğu bilinmektedir. Osmanlı döneminin son zamanlarında II. Abdülhamit Han Dönemi'nde bir farkındalık oluşmuş, yenilikçi hareketler ile hem kültürel hem iktisadi anlamda ülkeye katkı sağlanması gerekliliğine dair ihtiyacın fark edildiği bir evre olmuştur. Bu dönemde Sanâyi-i Nefise Mektebi kurularak farklı sanat dalları bünyesine alınmış sistematik bir biçimde sanatın gelişimini sağlamak için yeniden önemli gelişmeler olmaya başlamıştır. Bu gelişmeler ilk olarak Sanâyi-i Nefise Mektebi'nde batı sanatlarıyla başlasa da daha sonraki gelişmelerle Geleneksel Türk Sanatları alanında da yapılmaya başlanmıştır.

Geleneksel Türk sanatları ait olduğu kültürü tanıtmaya, ifade etme ve bir sonraki nesle bir köprü olma niteliğini tüm dönemlerde taşımaktadır. Bununla birlikte geleneksel sanatları alanları değişen ilgi, ihtiyaç ve merak konularıyla kendisini varlık sürecinde sorgulamaktadır. İçinde bulunduğu toplumun öz değerlerini yansıtan Geleneksel Türk Sanatları zamanla değişen beğeni anlayışına yenik düşmektedir. Faydanın empirik düzeyde estetiğe dönüşmüş hali olan Geleneksel Türk Sanatlarının dallarındaki birçok alan geniş yelpazede kendine bir yer edinmeye çalışmaktadır. Sanatın tarihi sürecini dikkate alırsak İstanbul'un bir sanat merkezi olma özelliği üniversiteler ve akademik çalışmalarla, bu konuda her zaman ilgi çeken bir merkez konumunda olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda Türkiye'de özellikle Batı bölgelerinde ki üniversitelerde Geleneksel Türk Sanatları ile ilgili bölümlerin artık bir ilgi alanı olmaktan çıkarak çok fazla tercih edilmeyen bölümler haline dönüşmesi bu alanla ilgili çok fazla öğrencinin yetişmeyişi buna rağmen doğudaki birçok üniversitede bölümlerin hala çok sayıda öğrenciye sahip olması dikkat çekmektedir.

Geleneksel Türk Sanatları'nın varlığı ve devamlılığı için destekleyici çözümler üretilmelidir. Bu anlamda yapılan sanatsal faaliyetlerin daha büyük kitlelere ulaşımını sağlamada yapılan tüm sanat eserlerinin bu çağa özgü ihtiyaç ve estetik değerlerini karşılaması gerekliliğine dair çalışmalar yapılmalıdır.

Günümüzde uluslararası yapılan araştırmalarda kültürel miras listelerinde Geleneksel Türk Sanatları alanında çalışmaların önemine dikkat çeken araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmaların başlıcası UNESCO tarafından yapılan tespitlerdir. Türkiye, UNESCO tarafından Türk kültürünün derin köklerine ve sanatsal zenginliğine işaret eden en çok unsur kaydettiren **ikinci ülke** konumuna yükseldiğini belirtmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Türkiye'nin yeni eklemelerle birlikte toplamda **30 kültürel unsuruyla** UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine "Tezhip Sanatı" "Sedef Kakma Sanatı" da eklenerek geleneksel sanatları sahasında akademik düzeyde yapılması gereken her türlü çalışmanın ne kadar önemli olduğunu gözler önüne serilmiştir.²²

²¹ Erişim Tarihi: 25.04.2025, <https://yokatlas.yok.gov.tr/netler-onlisans-tablo.php?b=30180> Adresinden erişilmiştir.

²² 25.04.2025 Tarihinde <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>,

Türkiye'deki Geleneksel Türk Sanatları bölümlerinde fakülte düzeyindeki klasik sanat eğitimi dört yıl verilirken, meslek yüksekokullarındaki bölümlerinde iki yıl süre zarfında verilen eğitimin sanat eğitiminde derinleşmeden yüzeysel kalarak bu anlamda yetişen öğrencilerin sanat eğitiminde derinleşmeden yaptıkları uygulamalarda yozlaşmayı beraberinde getirdiği görülmektedir. Bu yozlaşmanın önüne geçilmeli, teknik ve sanatsal kalitenin yükseltilmesi sağlanmalı, belirli standartlar getirilerek sanat eğitimi verecek kişilerin yeterlilikleri sağlanmalı böylece klasik anlamda yapılan sanat eserlerinin niteliği artırılarak hak ettiği değeri de görmesi gerekmektedir.

Geleneksel Türk Sanatları alanındaki bir diğer durum ise tezhip, minyatür, hüsn-ü hat, cilt sanatı gibi alanlarda yetişmiş hem akademik düzeyde hem de (alaylı) icazet usulüyle yetişmiş hocalardan günümüzde istifade edilmeli ve bu hocalar özellikle Anadolu'da ki üniversitelerde verilen derslere katkı sunması için gerekli sanatsal faaliyetler yapılmalıdır. Bu hocalarla Anadolu'da ki öğrenciler sıkça biraya getirilmeli sanat eğitimlerine katkı sunulmalıdır. İstanbul da ki alanda yetişmiş sanatçılardan akademik düzeyde destek alınmalıdır. Bu sanatçıların sergileri Anadolu'daki şehirlerde de yapılması, yaygınlaştırılması ve nitelikli sanat eserleri ile öğrencilerin sıkça bir araya gelerek sanatsal bakış açısı ve donanımına erişmesi gerekmektedir. Bu anlamda yapılacak faaliyetler Geleneksel Türk Sanatlarının tüm sanat dallarına katkı sağlayacak sanatın gerekliliği ile ilgili boşlukları dolduracak aynı zamanda sanatta yozlaşma kısmen önlenilebileceği düşünülmektedir.

Günümüzde başta İstanbul, Konya, Ankara ve İzmir gibi şehirler dışında Anadolu'daki açılmış üniversitelerde Geleneksel Türk Sanatları bölümü okuyan öğrencilerin malzemeye erişimi ulaşımı da çok ciddi bir sorun teşkil etmektedir. Bu üniversitelerde öğrencilerin sanatsal malzeme ve materyallere ulaşmasındaki zorlukları, malzemelerin ekonomik koşullardaki pahalılığı gibi sorunlar öğrencilerin sanatsal anlamda yetişmesinin önündeki engeller olduğu görülmektedir. 1990'lı yılların sonu ve 2000'li yıllara doğru ilerledikçe sanatsal malzemeye erişim gittikçe kolaylaşsa da bu konuda ki zorluklar hala devam etmekte olup gerekli sanatsal malzemeye ulaşımın kolaylaştırılması için gerekli uygulamalar yapılmalıdır.

Günümüzde Geleneksel Türk Sanatları bölümü başta İstanbul ve Konya'daki üniversiteler olmak üzere birçok üniversitede bulunmaktadır. Fakat öğrencilerin bu bölümleri meslek edinmek için tercih etme konusunda gittikçe talebin azalması da görülmektedir. Buna neden olan bazı sebepler bulunmaktadır:

Mezuniyet sonrası iş olanaklarının kısıtlı olması bu bölümün öğrenciler tarafından daha az tercih edilmesini böylece bazı üniversitelerde öğrenci kontenjanları yeterli sayıya ulaşmadığı için kapatılan bölümler arasında görülmektedir.

Milli eğitime bağlı okullarda görsel sanatlar alanında iş teknik resim öğretmenliği gibi branşlarda atamaların çok geç yapılması yahut çok az sayıda alımın olması gibi nedenler bu bölüme tercihi azaltmaktadır.

Geleneksel Türk Sanatları bölümünden mezun öğrencilerin milli eğitim düzeyindeki ortaokul ve liselerde Geleneksel Türk Sanatları bilinciyle yetiştireceği öğrencilerin bu bölümleri üniversite düzeyinde meslek edinme öğrenme konusunda sanatsal bilinç oluşturma söz konusudur. Lise ve ortaokulda klasik sanatlar anlayışı ile yetişen öğrencilerin bu bölümleri meslek olarak tercih etmesinde katkı sağlayarak fakültelerde kontenjan sorunu giderilebilir.

Mezuniyet sonrası iş olanaklarının genişletilmesi geleneksel sanatları ile ilgili formasyonun üniversiteler tarafından desteklenmesi bu bölümü olan ilginin talebin artırılmasını sağlayabilir.

Günümüzde Geleneksel Türk Sanatları Bölümü öğrencilerinin mezuniyet sonrası atanma sorunları da giderilmelidir.

Günümüzün dijital çağında birçok mesleğin güncelliğini kaybettiği, yapay zekanın bu mesleklerin yerini almasındaki durumlar göz önünde bulundurularak Geleneksel Türk Sanatlarının bu dijital çağdaki konumunun nasıl olması gerektiği, yeri ve önemi bir kez daha sorgulamalı ve bu konuda çözüm önerileri getirilmelidir. Dijital çağın her türlü imkanının yanında değişen beğeni ve zevklerin estetik değerler dünyasındaki yerinin tartışılması da oldukça önemlidir.

Yazar Katkıları

Tasarım/Design: Nazik AĞYAR LEBLEBİCİ

Veri Toplama veya veri girişi yapma/Data Collection or Processing: Nazik AĞYAR LEBLEBİCİ

Analiz ve yorum/Analysis or Interpretation: Nazik AĞYAR LEBLEBİCİ

Literatür tarama/Literature Search: Nazik AĞYAR LEBLEBİCİ

Finansman

Yoktur.

Çıkar Çatışması

Yoktur.

REFERANSLAR

- Akkaya, Arzu, "Cumhuriyet Dönemi Eğitim ve Sanayi-İ Paradigması ve Uygulamalarının Sanayi-İ Nefise Mektebinde Tezyînî Sanatlar Bölümünün Kuruluşuna Etkisi", *International Social Science Studies Journal* 10/6 (2024), 1096-1098.
- Aydın, Derya Uzun, "İnas Sanayi-İ-İ Nefise Mektebinin İlk Kadın Heykeltıraşları," *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic* 9/10 (2014), 75.
- Aydın, Derya Uzun, "Sanayi-i- Nefise Mektebi ve Paris Güzel Sanatlar Okulu " L'ecole Der Beaux-Arts" Üzerine Bir Değerlendirme", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2/6 (2014), 75-1125.
- Cezar, Mustafa, *Sanatta Batı'ya Açılış ve Osman Hamdi* (İstanbul: Erol Kerim Aksoy Kültür, Eğitim, Spor ve Sağlık Vakfı Yayını, 1995), 458-469.
- Derman, M. Uğur, "Medresetü'l Hattâtîn Yüz Yaşında"(2. Bs.), (İstanbul: Kubbealtı Yayınları, 2015), 90-220.
- Fendoğlu, Onur, "Geleneksel El Sanatlarının Sürekliliğini Sağlayabilme Yolculuğunda Güncel Sanat İçerisinde Yer Almasının Önemi ve Biçimleri." *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/120 (2021), 250-259.
- Gençel, Özge, "Erken Cumhuriyet Döneminde "Süsleme Sanatı Düşü": Sanayi-İ Nefise Mektebinde Tezyînî Sanatlar Eğitiminin Başlaması." *Sanat ve Tasarım Dergisi* 14/2 (2024), 532-552.
- Gül, Yasemin, Sanâyi-i Nefise Mektebinde Tezyinat Bölümünün Kurulması Hakkında Bazı Değerlendirilmeler. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 5/40 (2017), 386-403.
- Kahveci, Mücella, "20. Yüzyıla Girerken Geleneksel Türkel Sanatları," *Folkloristik*. 1998, 387-397. http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/mucella_kahveci_21.yuzyila%20girerken_geleneksel_turk_el_sanatlari.pdf (İndirme Tarihi: 02.05.2013)
- Keskin, Birol, "25 Haziran 1327 (1911) Yılına Ait Sanayi-İ-İ Nefise Mektebinin Talimatnamesi ve Ders

- Programı,” *Kesit Akademi Dergisi* (2017), 428-445.
- Kollektif, “*Osman Hamdi ve Sanayi-İ-İ Nefise Mektebi*” (İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Basımevi, 1983), 5.
- Naipoğlu, Seçkin G, “*Sanâyi-i Nefise Mektebinde Sanat Anlayışı Ve Vahit Bey*” (Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2008), 17.
- Oygar, İsmail Hakkı, "Yeni Teziyini San 'at", *Mimar Aylık Mecmua, Architect Sene 2.*, 11/12 (1932), 23-24.
- Öztürk, İsmail, “Türk El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu” (Tarihçe, Sorunlar, Öneriler). *Sanat Dergisi* 7 (2010), 67-75.
- Soylu, Rasim, “II. Abdülhamid ve Sanayi-İ Nefise Mektebi’nin Kuruluşu,” *Akademik Sosyal Bilimler Dergisi* 6/40 (2019), 95-96.
- 25.04.2025 Tarihinde, <https://yokatlas.yok.gov.tr/netler-onlisans-tablo.php?b=30180> Adresinden erişilmiştir.
- 25.04.2025 Tarihinde <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>, Adresinden erişilmiştir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Turkish ornamental arts have developed from the Seljuk, Beylik, and Ottoman periods to the present day. Especially during the Ottoman era, the empire's political and economic strength significantly influenced the development of art; the stagnation that began in the 17th century also affected the arts. In the 19th century, the Westernization movement created a gap in art education, and various steps were taken to fill this gap.

The Sanâyi-i Nefise Mektebi (School of Fine Arts) was established in 1883 during the reign of Sultan Abdulhamid II, under the leadership of Osman Hamdi Bey, and became the first fine arts school in Turkey. Modeled after the École des Beaux-Arts in Paris, the school provided education in painting, sculpture, and architecture. Later, a school for female students (İnas Sanâyi-i Nefise Mektebi) was founded, and in 1923, the two schools were merged.

During the Republican period, local instructors were trained, and the school's name and structure evolved over time. In 2004, it became known by its current name: Mimar Sinan Fine Arts University. During this period, the Department of Turkish Ornamentation Arts was established, and traditional arts such as illumination (tezhip), miniature painting, and ceramics were incorporated into the modern education curriculum.

Over time, ornamental arts have developed not only as a form of art but also as part of industrially related fields such as decorative arts, interior ornamentation, ceramics, and graphic design. Both traditional and contemporary approaches have continued to coexist and be cultivated together.

Conclusion: Traditional Turkish Arts have historically played a vital role in transmitting the cultural codes of societies, forming a synthesis intertwined with beliefs, values, and ways of life. Since the second half of the 17th century, the influence of Western art on Turkish arts has increased, eventually leading to a period of decline and the loss of traditional characteristics. However, during the reign of Sultan Abdulhamid II, a new awareness emerged, and the establishment of the Sanâyi-i Nefise Mektebi (School of Fine Arts) marked a systematic effort to revitalize the arts.

Although Traditional Turkish Arts continue to act as a cultural bridge, they now face issues such as declining public interest, shifting aesthetic preferences, and superficial education. While interest in these arts is decreasing in universities in western Turkey, eastern regions still show strong student engagement. To ensure the survival of these arts, action must be taken to improve education quality, access to materials, and interaction between artists and students.

As emphasized by UNESCO, Turkey is rich in intangible cultural heritage. The inclusion of arts like illumination (tezhip) and mother-of-pearl inlay in UNESCO's heritage lists highlights the importance of academic work in this field. However, the short duration of programs and the lack of in-depth training often lead to a decline in quality. It is essential to benefit from experienced masters, both academically trained and traditionally certified, especially in Anatolian universities.

Furthermore, limited job opportunities for graduates reduce the appeal of these programs, and some departments have closed due to low enrollment. Introducing art consciousness at the secondary education level could help reverse this trend. In today's digital age, the position of Traditional Turkish Arts must be redefined to align with modern demands, while preserving their aesthetic and cultural value.